

ຈົດໝາຍຮັກເຖິງແມ່ເຖົ້າ

ບໍ່ມີດາລາໃນກະແສທີ່ມີຊື່ສຽງ, ບໍ່ມີການໂຄສະນາປະຊາສຳພັນທີ່ຍິ່ງໃຫຍ່, ທັງໝົດໃນເລື່ອງເກືອບວ່າໃຊ້ພາສາໃນທ້ອງຖິ່ນສາວຊານ (Chaoshan) ຂອງຈີນ. ຮູບເງົາ “ຈົດໝາຍເຖິງແມ່ເຖົ້າ” ທີ່ໃຊ້ຫຼິ້ນລົງທຶນພຽງແຕ່ 10 ກວ່າລ້ານຢວນ ແລະ ນັກສະແດງຫຼັກທັງໝົດແມ່ນປະຊາຊົນທຳມະດາ, ແຕ່ສາມາດກ້າວຂ້າມຂອບເຂດຂອງພາສາ ແລະ ພາກພື້ນ, ທະລຸເຂົ້າເຖິງຄວາມຮູ້ສຶກອັນອ່ອນໄຫວໃນຈິດໃຈຂອງຜູ້ຊົມ, ປັດຈຸບັນ ລາຍຮັບບັອກອອຟຟິດ (Box Office) ຂອງຮູບເງົາໄດ້ບັນລຸ 500 ລ້ານຢວນ ແລ້ວ.

ຈົດໝາຍສະບັບນີ້ ທີ່ຜູ້ຊົມເອີ້ນວ່າ “ຈົດໝາຍທີ່ສົ່ງເຖິງຫົວໃຈ”, ໄດ້ເລົ່າເລື່ອງລາວກ່ຽວກັບ“ສຽວພິ” (Qiao Pi). ໃນພາສາທ້ອງຖິ່ນຂອງສາວຊານ ຄຳວ່າ “ພິ” (Pi) ໝາຍເຖິງ ຈົດໝາຍ. ສ່ວນ ຄຳວ່າ “ສຽວພິ” ແມ່ນຈົດໝາຍພິເສດທີ່ຊາວຈີນພົ້ນທະເລສົ່ງກັບໄປຍັງບ້ານເກີດ ໂດຍລວມເອົາທັງການສົ່ງເງິນກັບບ້ານ ແລະ ຈົດໝາຍເຖິງຄອບຄົວ ໄວ້ໃນສະບັບດຽວກັນ. ຕັ້ງແຕ່ປີ 2013, ເອກະສານຈົດໝາຍສຽວພິໄດ້ຮັບການຂຶ້ນທະບຽນໃນບັນຊີ “ລາຍຊື່ຄວາມຊົ່ວຈຳຂອງໂລກ” ຂອງອົງການ UNESCO.

ຜູ້ກຳກັບຮູບເງົາ “ຈົດໝາຍເຖິງແມ່ເຖົ້າ” ທ່ານ ລານ ຫົງຊຸນ (Lan Hongchun), ເປັນຄົນທ້ອງຖິ່ນທີ່ເກີດ ແລະ ເຕີບໃຫຍ່ຢູ່ນະຄອນຊານໂຖວ (Shantou) ແຂວງກວາງຕູ້ງ. ໃນທ້າຍປີ 2022 ໃນຕອນທີ່ລາວໄດ້ໄປອ່ານ “ສຽວພິ” ຢູ່ພິພິທະພັນວັດທະນະທຳບູຮານວັດຕຸສຽວພິ ລາວຮູ້ສຶກວ່າວາງລົງບໍ່ໄດ້. ຄວາມຮູ້ສຶກນີ້ມີຕົ້ນກຳເນີດ ມາຈາກປະສົບການການຖ່າຍທຳສາລະຄະດີ “ລົດຊາດຂອງສາວຊານ” (Sihai Chaowei) ຂອງລາວກ່ອນໜ້ານັ້ນ. ລາວໄດ້ເດີນທາງໄປຫຼາຍກວ່າ 10 ປະເທດ ແລະ ສຳພາດຊາວຈີນພົ້ນທະເລຜູ້ສູງອາຍຸ 120 ກວ່າຄົນ. ພວກເຂົາໄດ້ບັນຍາຍເລື່ອງລາວກ່ຽວກັບຄອບຄົວ ແລະ ມາຕຸພູມ, ໃນທີ່ສຸດກໍໄດ້ຄ່ອຍໆ ຊ່ອນທັບເຂົ້າກັບຕົວອັກສອນໃນຈົດໝາຍສຽວພິ ທີ່ເຈ້ຍໄດ້ຈາງເປັນສີເຫຼືອງຕາມການເວລາ.

ນ້ຳໜັກຂອງແຜ່ນເຈ້ຍບາງໆ

ການກຳເນີດຂຶ້ນຂອງ “ສຽວພິ”, ມີຈຸດເລີ່ມຕົ້ນມາຈາກກະແສການອົບພະຍົບຄັ້ງໃຫຍ່ຂອງປະຊາຊົນທີ່ເຕັມໄປດ້ວຍຄວາມຍາກລຳບາກ. ເຂດສາວຊານ ມີພູຢູ່ດ້ານຫຼັງ ແລະ ມີທະເລຢູ່ດ້ານໜ້າ. ໃນປະຫວັດສາດ ເຂດນີ້ມັກປະສົບກັບໄພທຳມະຊາດ ແລະ ສົງຄາມຢູ່ເລື້ອຍໆ. ຫຼັງຈາກລາຊະວົງຊິງ ຂອງຈີນ ໄດ້ຍົກເລີກຂໍ້ຫ້າມທາງທະເລ, ຄົນສາວຊານຈຳນວນຫຼາຍໄດ້ເດີນທາງຂ້າມທະເລໄປຫາລ້ຽງຊີບໃນຕ່າງແດນ. ອີງຕາມສະຖິຕິໃນປຶ້ມ “ບັນທຶກປະຫວັດດ່ານຊານໂຖວ” ໃນຊ່ວງປີ ຄ.ສ. 1864–1911, ສະເພາະແຕ່ເຂດສາວຊານພຽງບ່ອນດຽວ ກໍມີປະຊາຊົນປະມານ 2,94 ລ້ານຄົນເດີນທາງຂ້າມທະເລໄປຍັງຕ່າງປະເທດ.

ຈົດໝາຍສຽວພິເຫຼົ່ານັ້ນ ທີ່ເຈ້ຍໄດ້ເຫຼືອງເກົ່າຕາມການເວລາ, ມີເນື້ອໃນເປັນເລື່ອງລາວທີ່ໄປເລັກໆນ້ອຍໆ ແຕ່ເຕັມໄປດ້ວຍລາຍລະອຽດທີ່ເປັນຮູບປະທຳ. ມີຈົດໝາຍສະບັບໜຶ່ງທີ່ແປ ເທີເຣີນ (Ye Heren) ຂຽນສົ່ງເຖິງແມ່ໃນປີທີ 7 ແຫ່ງການປົກຄອງຂອງເຈົ້າຊີວິດກວາງຊູ (Guangxu) ສະໄໝລາຊະວົງຊິງ (ປີ ຄ.ສ. 1881) ໂດຍມີເນື້ອໃນວ່າ: “ຮຽນມາດຕູ້ເລົ່າລົບ... ປັດຈຸບັນນີ້ລູກທາກໍມາຮອດສະຖານທີ່ແຫ່ງນີ້, ຫຼາຍສິ່ງຫຼາຍຢ່າງຍັງບໍ່ລື່ງເຄີຍ, ຈຶ່ງຍັງບໍ່ສາມາດທາເງິນໄດ້ຫຼາຍ. ຂໍຖ້າເບິ່ງສະພາບການໃນປັດຈຸບັນກ່ອນ, ຖ້າດີຂຶ້ນ ຈຶ່ງຈະສາມາດສົ່ງເງິນກັບໄປໄດ້ຫຼາຍກວ່າເກົ່າ.” ຂໍ້ຄວາມພຽງບໍ່ພໍເທົ່າໃດແຖວ, ບໍ່ມີຄຳເວົ້າອັນສວຍງາມ, ມີພຽງແຕ່ຄວາມຫວັງໃຍຄິດຮອດ ທີ່ລຽບງ່າຍຈົງໃຈທີ່ສຸດ.

ພາຍໃນພິພິທະພັນວັດທະນະທຳບູຮານວັດຕຸສຽວພິ, ຍັງມີຈົດໝາຍສຽວພິສະບັບໜຶ່ງທີ່ເສີນຈຸນຮຸ້ຍ (Chen Junrui) ສົ່ງກັບມາຈາກ ອິນໂດເນເຊຍໄປຍັງບ້ານເກີດໃນສາວຊານ,

ທາງກາງຂອງໜ້າເຈ້ຍມີພຽງໂຕອັກສອນຈີນແບບໂຕເຕັມ ທີ່ຂຽນຄຳວ່າ “難” (nan ແປວ່າ ຍາກຫຼືລຳບາກ) ໂຕໃຫຍ່ພຽງແຕ່ໂຕດຽວ, ກວມເອົາເນື້ອທີ່ສອງສ່ວນສາມຂອງໜ້າເຈ້ຍ. ສ່ວນດ້ານຊ້າຍມີບົດກອນບົດໜຶ່ງຂຽນໄວ້ວ່າ: “ເສັ້ນທາງຈາກບ້ານເກີດນັ້ນຍາວໄກສຸດຕາ, ທຸກມື້ຕັ້ງແຕ່ເຊົ້າຈົນຄ່ຳ ຫົວໃຈເຕັມໄປດ້ວຍຄວາມເລົ່າອາໄລ. ພາບຄວາມງາມຂອງບ້ານເກີດ ໄດ້ກາຍເປັນຄວາມຝັນ, ຄວາມຄິດຮອດ ແລະ ຄວາມເລົ່າໝອງໃນໃຈບໍ່ຮູ້ວ່າຈະຈາງຫາຍໄປເມື່ອໃດ.” ໂຕອັກສອນຄຳວ່າ “ຍາກລຳບາກ” ພຽງແຕ່ຄຳດຽວ, ໄດ້ບອກເຖິງຄວາມຍາກລຳບາກຂອງຊີວິດທີ່ຊັດເຊດໃນຕ່າງແດນ ເພື່ອຫາລ້ຽງຊີບ ແລະ ຄວາມຄິດຮອດບ້ານເກີດເມືອງນອນ, ຖືກຂຽນໄວ້ໃນນັ້ນທັງໝົດ.

ຈົດໝາຍ, ຄວາມຊື່ສັດ ແລະ ສາຍໃຍແຫ່ງຊີວິດ

ເຈ້ຍບາງໆແຜ່ນໜຶ່ງ ຕ້ອງເດີນທາງຂ້າມມະຫາສະໝຸດອັນກວ້າງໃຫຍ່ ແລະ ຖືກສົ່ງເຖິງບ້ານຊົນນະບົດອັນຫ່າງໄກໄດ້ຢ່າງຖືກຕ້ອງແມ່ນຢ່າ, ສິ່ງທີ່ອາໄສນັ້ນກໍຄືເຄືອຂ່າຍປະຊາຊົນທີ່ດຳເນີນງານສົ່ງຕໍ່ກັນມາຫຼາຍກວ່າ 100 ປີ. ໃນໄລຍະທຳອິດ ຜູ້ສົ່ງໄປສະນີເຫຼົ່ານີ້ຖືກເອີ້ນວ່າ “ພິຈຽວ” (Pijiao). ຕາແສງຫຼົງຕູ, ນະຄອນຊານໂຖວ ມີຜູ້ເຖົ້າຜູ້ໜຶ່ງຊື່ວ່າ ສູຄຸນບິນ (Xu Kun bin), ເພິ່ນເຄີຍເປັນ“ພິຈຽວ” ແລະ ໄດ້ຄິດຫວນຄືນສະພາບການສົ່ງຈົດໝາຍໃນສະໄໝນັ້ນວ່າ: “ທຸກໆມື້ ເມື່ອແສງຕາເວັນເລີ່ມສ່ອງແສງຂຶ້ນມາເປັນສີຂາວຄືທ້ອງປາ”, ລາວຈະເປັຄັນຮົ່ມໜຶ່ງຄັນ ແລະ ຖືກະຕ່າໜຶ່ງໜ່ວຍ, ໃນນັ້ນບັນຈຸ “ສຽວພິ”. ຈາກນັ້ນກໍອອກເດີນທາງສົ່ງຈາກບ້ານໜຶ່ງຊອດໄປອີກບ້ານໜຶ່ງ, ບໍ່ວ່າຝົນຈະຕົກແດດຈະອອກ. ບາງຄັ້ງຕ້ອງເດີນທາງໄກຫຼາຍຮ້ອຍລີ້, ອອກເດີນທາງກ່ອນພ້າແຈ້ງ ແລະ ກວ່າຈະຮອດກໍເປັນ

ເວລາຕາເວັນຕົກດິນແລ້ວ. ເຖິງແມ່ນວ່າຈົດໝາຍ “ສຽວພິ” ຈະມາຮອດໃນຍາມເດີກ, ກໍຍັງຕ້ອງຮີບຄັດແຍກໃນຄືນນັ້ນ, ເພາະວ່າ “ກ່ອນພ້າແຈ້ງກໍຕ້ອງອອກໄປສົ່ງແລ້ວ”.

ໃນຍຸກສະໄໝນັ້ນ, ສຳນັກງານຮັບສົ່ງຈົດໝາຍສຽວພິ ສາມາດໄປທົ່ວທຸກບ່ອນໄດ້ ກໍແມ່ນອາໄສຊື່ສຽງຄວາມໜ້າເຊື່ອຖື. ຢູ່ອາຄານເກົ່າຂອງສຳນັກງານພູເສິງ ໃນຕາແສງຫຼົງຕູ ເຂດເມືອງເສິງໄທ, ຍັງຄົງມີປະຕູສອງບານເຫຼືອຢູ່ຈົນທຸກມື້ນີ້, ບານໜຶ່ງຕິດຄຳວ່າ “ເຫັນຜົນປະໂຫຍດ ແຕ່ຕ້ອງຄິດເຖິງຄຸນນະທຳ” ເພື່ອເຕືອນໃຈໃຫ້ຜູ້ສົ່ງຈົດໝາຍບໍ່ໃຫ້ຄິດທໍລະຍົດຕໍ່ໜ້າທີ່; ອີກບານໜຶ່ງຕິດຄຳວ່າ “ຮູ້ວ່າຜິດ ຕ້ອງຮີບແກ້ໄຂ”, ໝາຍຄວາມວ່າ ຫາກເກີດຂໍ້ຜິດພາດຂຶ້ນ ຕ້ອງແກ້ໄຂໃນທັນທີ, ເພາະສິ່ງທີ່ເປັນບ່ອນອີງຂອງສຳນັກງານ ກໍຄືຄວາມຊື່ສັດ ແລະ ຄວາມໜ້າເຊື່ອຖື. ເຖິງແມ່ນວ່າຜູ້ສົ່ງຈົດໝາຍ “ພິຈຽວ” ຈຳນວນຫຼາຍຈະມາຈາກຄອບຄົວທີ່ຖານະທຸກຍາກ ແລະ ໄດ້ຮັບຄຳຕອບແທນພຽງເລັກນ້ອຍ, ແຕ່ກໍບໍ່ເຄີຍເກີດມີກໍລະນີການລັກເອົາເງິນທີ່ຊາວຈີນພົ້ນທະເລຝາກສົ່ງມາ.

ໃນຮູບເງົາມີລາຍລະອຽດໜຶ່ງທີ່ເລົ່າວ່າ: ຜູ້ສົ່ງຈົດໝາຍ “ພິຈຽວ” ຜ່ານຜ່າພາຍຸໂຕຝຸ່ນ ແລະ ຝົນທີ່ຕົກຢ່າງໜັກ, ເມື່ອຈົດໝາຍຕົກລົງນ້ຳລາວກໍບໍ່ທ່ວງຊີວິດລົງໄປງົມໃນແມ່ນ້ຳ ເພື່ອເກັບຄືນມາ. ນີ້ບໍ່ແມ່ນການແຕ່ງເຕີມເກີນຄວາມຈິງຂອງສິລະປະ, ເພາະໃນຍຸກນັ້ນ “ສຽວພິ” ເປັນຄືກັບ ສາຍໃຍແຫ່ງຊີວິດຂອງຫຼາຍໆຄອບຄົວ. ດັ່ງນັ້ນ ບໍ່ມີໃຜກ້າປະໝາດແມ່ນແຕ່ໜ້ອຍດຽວ.

ຈົດໝາຍຈາກຄອບຄົວ, ຄວາມຮັກຄວາມຜູກພັນທີ່ປະເມີນຄ່າບໍ່ໄດ້

ໃນຮູບເງົາ “ຈົດໝາຍຮັກເຖິງແມ່ເຖົ້າ” ຕົວລະຄອນເອກ

ເຈິ່ງມຸ້ເຊິງ (Zheng Musheng) ໄດ້ເດີນທາງໄປຫາລ້ຽງຊີບຢູ່ອາຊີຕາເວັນອອກສຽງໃຕ້, ໄດ້ເຮັດວຽກຫຼາຍຢ່າງ ເຊັ່ນ ຂຸດແຮ່, ຖືບສາມລໍ້ຮັບຈ້າງ ແລະ ເຮັດວຽກຢູ່ເຮືອ. ເງິນທຸກກີບທຸກອັດທີ່ໄດ້ຈາກຢາດເທື່ອແຮງງານຂອງລາວ ຖືກສົ່ງກັບໄປຫາຄອບຄົວທັງໝົດ, ຕົນເອງພັດວ່າບໍ່ມີເງິນຊື້ປີ້ເຮືອກັບຄືນປະເທດ, ສຸດທ້າຍ ລາວໄດ້ເສຍຊີວິດຢູ່ແດນໄກ. ແມ່ຍິງຈາກບ້ານດຽວກັນຊື່ ເຊຢູໜານຈີ (Xie Nanzhi) ຜູ້ທີ່ບໍ່ເຄີຍຮູ້ຈັກກັບລາວມາກ່ອນ, ແຕ່ຫຼັງຈາກທີ່ລາວໄດ້ເສຍຊີວິດໄປ, ກໍໄດ້ຂຽນຈົດໝາຍ ແລະ ຝາກເງິນກັບເມື່ອເຮືອນໃນນາມຂອງລາວ. ເມື່ອໄດ້ເຮັດແລ້ວ ນາງກໍເຮັດເຊັ່ນນັ້ນເຖິງ 18 ປີ, ເພື່ອຮັກສາ “ຄຳຂໍ້ຕົວະທີ່ງົດງາມ” ໄວ້ ແລະ ປົກປ້ອງຄວາມຫວັງຂອງສອງຄອບຄົວ. ຄວາມຮັກຄວາມຜູກພັນນີ້, ສະທ້ອນໃຫ້ເຫັນໄດ້ຢ່າງນັບບໍ່ຖ້ວນໃນຈົດໝາຍສຽວພິ ທີ່ມີຢູ່ໃນຄວາມເປັນຈິງ. ຊາວຈີນພົ້ນທະເລໃນປະເທດໄທຄົນໜຶ່ງ ໄດ້ຝາກເງິນກັບໄປໃຫ້ເມຍທີ່ຢູ່ບ້ານເກີດ, ພ້ອມຂຽນຂໍ້ຄວາມສັ້ນໆ ໃນບ່ອນໝາຍເທດວ່າ: “ເມື່ອໄດ້ຮັບຈົດໝາຍແລ້ວ ຂໍໃຫ້ຮີບໄຖ່ລູກສາວຂອງເຮົາເມື່ອເຮືອນ.” ພຽງແຕ່ 10 ຄຳສັ້ນໆ, ໂດຍບໍ່ມີຄຳອະທິບາຍເພີ່ມເຕີມໃດໆ, ແຕ່ຄວາມທຸກຍາກຂອງຄອບຄົວຊາວຈີນພົ້ນທະເລ ທີ່ຕ້ອງຈຳໃຈຂາຍລູກສາວ ເພື່ອຄວາມຢູ່ລອດໃນຊ່ວງສົງຄາມ ແລະ ຄວາມວຸ້ນວາຍ, ລວມທັງຄວາມເຈັບປວດ ແລະ ຄວາມຮ້ອນໃຈຂອງຜູ້ເປັນພໍ່ທີ່ຢູ່ໄກຄອບຄົວ, ລ້ວນແຕ່ຖືກບອກກ່າວທັງໝົດຢູ່ເທິງແຜ່ນເຈ້ຍນັ້ນ.

ໃນອະດີດ ເຂດສາວຊານ, ຄອບຄົວ ທີ່ອາໄສເງິນຈາກສຽວພິເພື່ອດຳລົງຊີວິດ ກວມເອົາເກືອບ 40–50% ຂອງປະຊາກອນທັງໝົດ. ດັ່ງເຊັ່ນຂໍ້ຄວາມໃນຕອນຕົ້ນຂອງຮູບເງົາທີ່ລະບຸວ່າ: “ຄົນເຮົາຕ້ອງມີນ້ຳໃຈ ແລະ ຄຸນນະທຳ, ຜູ້ທີ່ບໍ່ມີນ້ຳໃຈ ແລະ

ເນລະທຳ ບໍ່ຄວນໄປມາຫາສູ່.” ນີ້ບໍ່ພຽງແຕ່ເປັນຄຳສອນປະຈຳຄອບຄົວ ທີ່ຜູ້ກຳກັບ ຫຼານຫົງຊຸນ ໄດ້ຍິນຈາກຜູ້ເປັນຍ່າບອກສອນຕັ້ງແຕ່ຍັງເປັນເດັກນ້ອຍເທົ່ານັ້ນ, ແຕ່ຍັງເປັນແນວຄິດອັນລຽບງ່າຍທີ່ສຸດ ທີ່ຢູ່ເບື້ອງຫຼັງສຽວພິອີກດ້ວຍ.

ຈາກຈົດໝາຍເຖິງຄອບຄົວແຕ່ລະສະບັບ ທີ່ຂຽນຂຶ້ນນັບແຕ່ປີ 1881, ມາສູ່ເລື່ອງລາວໃນຈຸຮູບເງົາໃຫຍ່ໃນປັດຈຸບັນ; ຈາກການເດີນທາງຂ້າມພູຜ່ານທະເລຂອງບັນດາ “ພິຈຽວ”, ມາຈົນເຖິງຄວາມອັດສະຈັນດ້ານລາຍຮັບຂອງຮູບເງົາພາສາທ້ອງຖິ່ນເລື່ອງໜຶ່ງ, ເຈ້ຍສີເຫຼືອງເກົ່າໆເຫຼົ່ານັ້ນ ບໍ່ເຄີຍຈາງຫາຍໄປຢ່າງແທ້ຈິງ. ສຽວພິ ແຜ່ນບາງໆ, ແຕ່ເບື້ອງຫຼັງນັ້ນ ບັນຈຸເອົາເລື່ອງລາວຂອງການດຳລົງຊີວິດ, ຄວາມຫວັງໃຍຄວາມຄິດຮອດ ແລະ ສາຍໃຍແຫ່ງຄວາມຮັກຄວາມຜູກພັນຂອງຜູ້ຄົນນັບບໍ່ຖ້ວນ.

(ສະໜອງຂໍ້ມູນໂດຍ: ວາລະສານ “ຈຳປາ” ທີ່ຂຶ້ນກັບ ສູນການສື່ສານສາກົນພາກພື້ນອາຊີໃຕ້-ອາຊີຕາເວັນອອກສຽງໃຕ້ ແຂວງຢຸນນານ)

